

سهم کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران در تولید علم: یک تحلیل کتاب‌سنجی

امراه شمسی^۱، حمیده اسدی^۲، زهرا کدخدائی^۳

چکیده

هدف: باتوجه به اهمیت پژوهش‌های علمی در تقویت سیاست‌ها و خدمات سازمان تأمین اجتماعی به عنوان بزرگ‌ترین سازمان بیمه‌گر کشور، این مطالعه با هدف انعکاس تولیدات علمی کارکنان سازمان انجام شد.

روش: این مطالعه کاربردی و با رویکرد کتاب‌سنجی انجام شده است. جامعه پژوهش را مقالات کارکنان سازمان تأمین اجتماعی تشکیل می‌دهد که بین سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵ منتشر و در پایگاه استنادی اسکوپوس نمایه شده است. تحلیل داده‌ها در سطح مقاله و نویسنده انجام و نقشه‌های هم‌رخدادی واژه‌های کلیدی و همکاری‌های بین‌المللی آن با استفاده از نرم‌افزار VOSviewer ترسیم شده است.

یافته‌ها: ۵۲۳ مقاله به قلم ۳۱۰۱ نویسنده (۵,۹۱ نویسنده به ازای هر مقاله) به نگارش درآمده و در مجموع ۵۵۲۷ (۱۰,۵۴ استناد به ازای هر مقاله) استناد کسب کرده‌اند. روند انتشارات تا سال ۲۰۱۸ سیر صعودی داشته و پس از آن کاهش یافته است. در ۹۵٪ مقالات تنها یک نویسنده از سازمان حضور داشته و بیشتر نیز در جایگاه نویسنده همکار بوده است. بیشترین سهم همکاری‌های داخلی و بین‌المللی را به ترتیب دانشگاه علوم پزشکی تهران و آمریکا داشته‌اند. بیشترین حمایت مالی از سوی دانشگاه علوم پزشکی تبریز بوده است. همچنین تحلیل شبکه هم‌رخدادی واژگان هشت خوشه موضوعی را به تصویر کشید که بزرگ‌ترین خوشه مرتبط با نگرش، آگاهی، آموزش و نقش کارکنان نظام سلامت بود.

نتیجه‌گیری: مسئله پژوهش در این سازمان نیازمند توجه بیشتری است. بهبود این وضعیت مستلزم تقویت فرهنگ پژوهشی، ایجاد انگیزه برای پژوهشگران و گسترش شبکه‌های همکاری داخلی و بین‌المللی است.

واژه‌های کلیدی: انتشارات علمی، سازمان تأمین اجتماعی، فرهنگ پژوهش، همکاری بین‌المللی، تحلیل کتاب‌سنجی

۱- کارشناس واحد توسعه تحقیقات بالینی، بیمارستان شهدای خلیج فارس، دانشگاه علوم پزشکی بوشهر، بوشهر، ایران

۲- دکتری علم اطلاعات و دانش‌شناسی، کارمند پژوهشکده حقوق شهردانش، تهران، ایران

۳- کارمند پلی‌کلینیک تخصصی بوعلی، سازمان تأمین اجتماعی، کنگان، ایران (نویسنده مسئول)

۱. مقدمه

سازمان تأمین اجتماعی ایران یک نهاد عمومی غیردولتی است که وظیفه پوشش بیمه‌ای اجباری کارگران و حقوق‌بگیران و پوشش اختیاری گروه‌هایی مانند صاحبان مشاغل آزاد، بانوان خانه‌دار و دانشجویان را بر عهده دارد. این سازمان قدیمی‌ترین و بزرگ‌ترین صندوق بیمه‌گر اجتماعی و درمانی کشور و متعلق به بیمه‌شدگان است (پرماه و همکاران، ۱۳۹۹). این سازمان که بزرگ‌ترین سازمان ارائه‌دهنده بیمه‌های اجتماعی در کشور است (گیلان و همکاران، ۱۴۰۰)، بر اساس آمار، بیش از ۱۲ میلیون بیمه‌شده اصلی و بیش از ۲۰۲ میلیون مستمری‌بگیر را پوشش می‌دهد که با احتساب خانواده‌ها، جمعیت تحت پوشش درمانی به بیش از ۴۰ میلیون نفر می‌رسد (گیلان و همکاران، ۱۴۰۰). این پوشش گسترده، نقش مهمی در بهبود رفاه اجتماعی و کیفیت زندگی افراد ایفا می‌کند (گیلان و همکاران، ۱۴۰۰؛ امینی رشتی و قربانی ولیک چالی، ۱۳۹۲). علاوه‌براین، سازمان تأمین اجتماعی با بودجه‌ای حدود ۱۷۰ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۹، جایگاه و اهمیت بسیار زیادی در اقتصاد کشور دارد و به دلیل پوشش گسترده جمعیتی، نقش پررنگی در متغیرهای کلان اقتصادی کشور ایفا می‌کند (پرماه، ۱۳۹۹).

ازسوی دیگر، نیروی انسانی به‌عنوان سرمایه‌های اصلی سازمان تأمین اجتماعی، می‌تواند نقش اساسی در بهره‌وری سازمان ایفا کند (تابان و همکاران، ۱۳۹۵)؛ بنابراین، مجهز بودن به دانش روز و مشارکت فعال در تولید علم، ضروری است تا بهره‌وری بیشتری را فراهم آورد (نوروزیان، ۱۳۸۷). باتوجه‌به اینکه در راهبردهای آموزشی و پژوهشی صندوق تأمین اجتماعی بیان شده است که فعالیت پژوهشی می‌تواند به توسعه نیروی انسانی و درنهایت به پیشرفت سازمان منجر شود (نوروزیان، ۱۳۸۷)، پژوهش و مشارکت کارکنان در تولید علم اهمیت می‌یابد. بررسی نقش و میزان فعالیت کارکنان یک سازمان در حوزه پژوهش می‌تواند معیاری مناسب برای سنجش میزان پیشرفت و تحقق اهداف راهبردی آن سازمان باشد. یکی از روش‌های رایج ارزیابی‌های پژوهشی، کتاب‌سنجی است. کتاب‌سنجی به‌عنوان یک روش کمی در ارزیابی متون در سطح وسیعی در رشته‌های مختلف استفاده می‌شود (عصاره، ۱۳۷۶). مطالعات کتاب‌سنجی امکان درک و دریافت اهمیت جایگاه و تأثیر پژوهش‌ها در چهارچوب گسترده‌تری را فراهم می‌آورد (چنگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۴).

باتوجه‌به اهمیت پژوهش در پیشرفت سازمان‌ها، بررسی مشارکت کارکنان سازمان تأمین اجتماعی در تولید علم با استفاده از روش کتاب‌سنجی می‌تواند بینش جدیدی را از وضعیت کنونی و فرصت‌های آینده فراهم کند. این بررسی نه‌تنها عملکرد پژوهشی کارکنان سازمان را ارزیابی

می‌کند، بلکه راهکارهایی برای تقویت پژوهش در سازمان ارائه می‌دهد. بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که تاکنون مطالعه‌ای با رویکرد کتابسنجی برای ارزیابی عملکرد کارکنان سازمان تأمین اجتماعی انجام نشده است. از این رو این مطالعه می‌تواند تصویری جامع از عملکرد کارکنان سازمان در حوزه پژوهش ارائه دهد که به تصمیم‌گیران و سیاست‌گذاران کمک می‌کند نقاط قوت و ضعف را شناسایی کرده و راهکارهای بهبود عملکرد را اتخاذ نمایند.

۲. چهارچوب نظری پژوهش

۲-۱. مبانی نظری

۲-۱-۱. سازمان تأمین اجتماعی و جایگاه پژوهش در آن

سازمان تأمین اجتماعی به‌عنوان یکی از بزرگ‌ترین نهادهای عمومی غیردولتی کشور نقش اساسی در ارائه خدمات بیمه‌ای، درمانی، حمایتی و رفاهی به جمعیت قابل‌توجهی از کشور ایفا می‌کند (مظفری، ۱۳۸۶). این سازمان با برخورداری از ساختار گسترده و پوشش‌دهی اقشار مختلف، از جمله بیمه‌شدگان، بازنشستگان و کارفرمایان، همواره در پی ارتقاء کیفیت خدمات خود از طریق برنامه‌ریزی مبتنی بر داده و پژوهش‌محور بوده است. درواقع نظام تأمین اجتماعی نقش مؤثری در ارتقای شاخص‌های مختلف زندگی ایفا می‌کند. این نظام نه‌تنها موجب افزایش امید به زندگی و ارتقای کیفیت زندگی افراد می‌شود، بلکه به بالا رفتن سطح فرهنگ و بهداشت جامعه نیز کمک می‌کند. ازسوی دیگر، تأمین اجتماعی با کاهش فقر و تعادل‌بخشی به توزیع درآمد، زمینه‌ساز عدالت اجتماعی می‌گردد. همچنین، این نظام با کاهش ریسک و نااطمینانی نیروی کار به‌ویژه در دوران بازنشستگی، امنیت مالی و روانی آنان را تضمین می‌کند. درنهایت، تأثیر همه‌جانبه تأمین اجتماعی در ابعاد اقتصادی و اجتماعی زندگی افراد، آن را به یکی از ارکان اساسی توسعه پایدار تبدیل کرده است (امین رشتی و قربانی ولیک چالی، ۱۳۹۲). به دلیل نقشی که این سازمان دارد، لزوم پژوهش جهت نیل به اهداف سازمانی نظیر توانمندسازی نیروی انسانی منجر به تقویت سازمان می‌گردد (نوروزیان، ۱۳۸۷)؛ بنابراین تولید علمی و توجه به پژوهش توسط کارکنان این سازمان، افزون بر توسعه دانش تخصصی مرتبط با مسائل بیمه‌ای، سلامت و رفاه اجتماعی، می‌تواند به بهبود عملکرد اجرایی و سیاست‌گذاری در سازمان نیز کمک کند.

۲-۲-۱. کتابسنجی و کاربردهای آن

کتابسنجی^۱ یکی از شاخه‌های علم‌سنجی است که به تحلیل کمی اطلاعات کتابشناختی می‌پردازد. این روش با بهره‌گیری از شاخص‌های آماری و ریاضی، امکان سنجش و پایش تولید علمی، تحلیل

ساختار دانش و شناسایی روندهای پژوهشی را فراهم می‌آورد (سن گوپتا، ۱۳۷۲). از جمله شاخص‌های رایج در کتاب‌سنجی می‌توان به تعداد انتشارات، نوع سند، میزان استنادات، شاخص h، همکاری‌های بین سازمانی یا بین‌المللی و جایگاه مجلات علمی اشاره کرد. کتاب‌سنجی به پژوهشگران و سیاست‌گذاران کمک می‌کند تا تصویری دقیق و عددی از فعالیت‌های علمی در یک حوزه یا نهاد به دست آورند و از آن در تصمیم‌سازی‌های علمی استفاده کنند.

۱-۲-۳. اهمیت کتاب‌سنجی برای سازمان‌ها

کاربرد کتاب‌سنجی صرفاً محدود به ارزیابی عملکرد فردی پژوهشگران نیست، بلکه سازمان‌ها نیز می‌توانند از این روش برای پایش فعالیت‌های پژوهشی خود بهره ببرند. از طریق تحلیل کتاب‌سنجی، سازمان‌ها می‌توانند حوزه‌های تمرکز علمی کارکنان خود را شناسایی، میزان مشارکت علمی و همکاری بین واحدی را ارزیابی و اثربخشی فعالیت‌های تحقیقاتی را بررسی کنند. همچنین، تحلیل روندهای علمی درون سازمانی می‌تواند به تدوین سیاست‌های پژوهشی هدفمند، تخصیص بهینه منابع و ارتقاء فرهنگ تحقیق در سازمان بینجامد (هائل^۱ و همکاران، ۲۰۲۴). برای سازمان تأمین اجتماعی، کتاب‌سنجی ابزار مهمی برای ارزیابی نقش علمی کارکنان در حل مسائل واقعی سازمان و ارتقاء کیفیت خدمات محسوب می‌شود.

۲-۲. پیشینه پژوهش

در دنیای امروز، تحلیل‌های کتاب‌سنجی به ابزاری ارزشمند برای ارزیابی تولیدات علمی و شناخت الگوهای پژوهشی تبدیل شده است. با توجه به نقش مهم تولیدات علمی سازمان‌ها در توسعه کشور و افزایش کیفیت و رفاه جوامع، بررسی عملکرد کارکنان سازمان در تولید دانش از رهگذار پژوهش و انتشار آن، ضروری می‌نماید. در ادامه، برخی از مطالعات مرتبط انجام‌شده ارائه می‌شود.

بشیری و گیلوری (۱۳۹۷) در پژوهشی به بررسی وضعیت هم‌نویسندگی مقالات منتشرشده در نشریات علمی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ پرداختند. نتایج نشان داد که ۹۲ درصد از مقالات (۴۲۹۹ مقاله) به صورت هم‌نویسندگی و تنها ۸ درصد (۳۸۵ مقاله) به صورت انفرادی نوشته شده‌اند. الگوی سه نویسنده‌ای با ۲۹ درصد فراوانی، رایج‌ترین الگوی هم‌نویسندگی بود.

در پژوهش فرخی‌زاده و همکاران (۱۴۰۳) که با هدف تحلیل کتاب‌سنجی تولیدات علمی حوزه بانکداری دیجیتال و ترسیم نقشه علمی این حوزه انجام شد، ۳۴۸۸ منبع از پایگاه اسکوپوس استخراج

و با استفاده از نرم‌افزارهای VOSviewer و Excel تحلیل شد. یافته‌ها نشان داد که تولیدات علمی در حوزه بانکداری دیجیتال از سال ۲۰۰۰ روند صعودی داشته است. بیش از ۹۷ درصد مستندات به زبان انگلیسی و بیشترین سهم از مقالات پژوهشی اصیل (۴۴.۷۰ درصد) بود. کشورهای ایالات متحده آمریکا، انگلستان و هندوستان بیشترین مشارکت را در این حوزه داشتند. همچنین، واژه‌های کلیدی پرتکرار شامل «بانکداری»، «ذخیره‌سازی دیجیتال»، «فین‌تک»، «فناوری»، «بلاک‌چین»، «تجارت الکترونیک» و «احراز هویت» بودند. نتایج هم‌نویسندگی نیز نشان داد که هندوستان، آمریکا، انگلستان و روسیه بیشترین همکاری علمی را در این حوزه داشته‌اند. پژوهشگران ایرانی نیز در این حوزه مشارکت داشته‌اند، اما نیاز به توسعه بیشتر همکاری‌های بین‌المللی احساس می‌شود.

سجادیان و عباسی (۱۴۰۱) در پژوهش خود به تحلیل ساختار شبکه‌های اجتماعی و کتابسنجی تولیدات علمی در حوزه مدیریت زنجیره تأمین چرخه‌ای پرداختند. داده‌های پژوهش از پایگاه‌های اسکوپوس و وب‌آوساینس از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ استخراج شدند و با استفاده از نرم‌افزارهای R-Bibliometrix و VOSviewer تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد که این حوزه یک موضوع تحقیقاتی در حال ظهور است که ترکیبی از اقتصاد چرخه‌ای و مدیریت زنجیره تأمین را شامل می‌شود. تحلیل هم‌رخدادی کلمات کلیدی، همکاری بین نویسندگان، کشورها، مؤسسات و استنادها انجام شد. نتایج نشان داد که کشورهای اروپایی مانند ایتالیا، اسپانیا و آلمان بیشترین مشارکت را در این حوزه داشته‌اند. همچنین، شبکه‌های همکاری بین نویسندگان و مؤسسات به‌طور نظام‌مند ترسیم شدند. این مطالعه به‌عنوان یکی از اولین تلاش‌ها برای تحلیل جامع این حوزه با روش‌های کتابسنجی و علم‌سنجی شناخته می‌شود و پیشنهادهایی برای تحقیقات آینده ارائه کرده است.

در مطالعه‌ی رادزی^۱ (۲۰۲۴) که به روش کتابسنجی و با هدف تحلیل روندهای پژوهشی در حوزه مدیریت تأمین اجتماعی انجام شد، با استفاده از نرم‌افزارهای VOSviewer و SciEntoPy، داده‌های جمع‌آوری‌شده از پایگاه‌های اسکوپوس و وب‌آوساینس را تحلیل کرده است. یافته‌ها نشان می‌دهد که تعداد انتشارات در هر دو پایگاه در سال ۲۰۱۹ به اوج خود رسیده است که نشان‌دهنده تداوم علاقه پژوهشگران به این موضوع است. مجله "Social Security Bulletin" به دلیل پوشش گسترده‌ای که در حوزه مدیریت امنیت اجتماعی دارد، شناخته‌شده است. همچنین، کلیدواژه "social security" بیشترین تأثیر را بر محتوای موضوعی پژوهش‌های مدیریت امنیت اجتماعی در سه دهه گذشته (۱۹۹۰ تا ۲۰۲۳) داشته است. بر اساس نقشه‌های ترسیم‌شده، از سال ۲۰۱۸ به بعد، مفاهیمی مانند «پوشش»، «قوانین امنیت اجتماعی» و «کار غیرمعمول» اهمیت بیشتری یافته است.

در مطالعه تاباش^۱ و همکاران (۲۰۲۳)، حوزه‌های پژوهشی در زمینه بیمه اجتماعی بررسی و تحلیل شد. پژوهش حاضر با استفاده از یک روش نظام‌مند، ۵۶۲ مقاله منتشرشده در مجلات نمایه شده در اسکوپوس از سال ۱۹۲۶ تا ۲۰۲۲ را جمع‌آوری و مورد تحلیل کتاب‌سنجی قرار داد. تحلیل‌های انجام‌شده شامل هم‌رخدادی کلیدواژه‌ها، اتصال کتاب‌شناختی، تحلیل استناد و هم‌استناد بود. نتایج نشان داد که سه حوزه پژوهشی اصلی در این حوزه وجود دارد: (۱) تأمین رفاه، (۲) مزایای ارائه‌شده توسط بیمه اجتماعی، (۳) جنبه‌های عملیاتی بیمه اجتماعی. مقاله‌ای با عنوان «نابرابری، بیمه اجتماعی و توزیع مجدد» با ۴۰۸ استناد محلی (LC) و ۱۰۴۲ استناد جهانی (GC) به‌عنوان پراستنادترین مقاله شناسایی شد. همچنین، I. Nielsen به‌عنوان نویسنده‌ای با بیشترین مشارکت در این حوزه شناخته شد و R. Smyth و C. Nyland در رتبه‌های بعدی قرار گرفتند. متغیر «امنیت اجتماعی» نیز با بیشترین قدرت ارتباطی (۱۰۹) در شبکه تحلیل شد.

چنانچه از بررسی آثار پیشین برمی‌آید مطالعات متعددی در حوزه کتاب‌سنجی و تحلیل تولیدات علمی در موضوعات مختلف انجام‌شده است. بااین‌حال، تاکنون تولیدات علمی کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران با روش‌های کتاب‌سنجی بررسی و تحلیل نشده است. فقدان چنین مطالعاتی ایجاب نمود تا در این پژوهش به این مهم پرداخته شود تا بینش جامعی از وضعیت پژوهشی کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران به دست دهد.

۳. روش‌شناسی پژوهش

۳-۱. پایگاه اطلاعاتی و استراتژی جستجو

هدف این پژوهش بررسی و ارائه گزارشی از وضعیت تولیدات علمی کارکنان سازمان تأمین اجتماعی با روشی کتاب‌سنجی است. بر این اساس، در این مطالعه داده‌ها از نمایه استنادی اسکوپوس استخراج شد. اسکوپوس به‌عنوان یکی از معتبرترین پایگاه داده‌های علمی، امکان دسترسی به طیف گسترده‌ای از مقالات، کنفرانس‌ها، کتاب‌ها و سایر منابع علمی را فراهم می‌کند (باس^۲ و همکاران، ۲۰۲۰).

برای بازیابی مقالات کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران، در قسمت جستجوی پیشرفته اسکوپوس و با استفاده از عملگرهای بولین، دو کلیدواژه «تأمین اجتماعی» و «ایران» به زبان انگلیسی در تگ وابستگی سازمانی^۳ وارد شد که این فرمول به شرح ذایل است:

AFFIL ("Social Security" AND "Iran")

1- Tabash

2- Baas

3- AFFIL ("Social Security" AND Iran)

اعمال این جستجو، مقالاتی را بازیابی می‌کند که در بخش وابستگی سازمانی نویسندگان، دو کلیدواژه نام‌برده هم‌زمان وجود داشته باشد. به این ترتیب، تنها مقالاتی که به‌طور مستقیم به مشارکت کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران در تولیدات علمی مرتبط هستند، بازیابی و نتایج در قالب فایل CSV استخراج شد. بازه زمانی جستجو از سال ۲۰۰۰ تا اکنون درج و این جستجو در تاریخ ۲۶ اسفند ۱۴۰۳ انجام شد.

۳-۲. شاخص‌های کتاب‌سنجی

بیشتر مطالعات کتاب‌سنجی در دو سطح مقاله و نویسنده انجام می‌شود. در این پژوهش و در سطح مقاله، شاخص‌هایی مانند تعداد اسناد، نوع اسناد، تعداد استنادات، میانگین استنادات به ازای هر مقاله، مقالات پر استناد، حوزه‌های موضوعی، جایگاه نویسندگان سازمان تأمین اجتماعی (نویسنده اول، نویسنده مسئول و سایر جایگاه‌ها) و میزان همکاری‌های درون‌سازمانی تحلیل شد و در سطح نویسنده، شاخص‌هایی مانند تعداد نویسندگان، میانگین نویسندگان به ازای هر مقاله، اندازه تیم نویسندگان، نویسندگان پر تولید (به همراه مشخصات آن‌ها)، کشورهای نویسندگان، حامیان مالی مورد بررسی قرار گرفت. در ادامه شبکه همکاری کشورها ترسیم و همچنین مصورسازی شبکه هم‌رخدادی واژگان کلیدی نویسندگان بر اساس تعداد ۱۶۶۸ کلمه با حداقل ۳ رخداد کلیدواژه‌ای و با آستانه ۷۶ رخداد انجام شد.

۳-۳. ابزارهای مطالعه

در این پژوهش، از ابزارهای Excel و VOSviewer (ویرایش ۱.۶.۸) برای ترسیم شبکه همکاری‌های علمی کشورها و نیز شبکه هم‌رخدادی واژگان کلیدی نویسندگان استفاده شد. VOSviewer یک نرم‌افزار رایگان است که می‌تواند شبکه‌های کتاب‌سنجی را در سطوح مختلف کشورها، سازمان‌ها، مجلات، پژوهشگران یا انتشارات فردی با استفاده از داده‌های کتاب‌شناختی ترسیم نماید. همچنین قابلیت متن‌کاوی این نرم‌افزار امکان ساخت و ترسیم شبکه هم‌رخدادی واژگان کلیدی را فراهم کرده است (شمسی^۱ و همکاران، ۲۰۲۰).

۴. یافته‌های پژوهش

پس از بررسی آثار گردآمده برای پژوهش حاضر، نتایج کلی در جدول ۱ ارائه شد. نتایج حاکی از آن است که تعداد ۵۲۳ سند در قالب ۳۳۹ منبع شامل کتاب و نشریه و... به زبان‌های انگلیسی (۴۸۳) مقاله، فارسی (۳۵) مقاله و عربی (۵) مقاله و در ۲۵ سال به چاپ رسیده و در پایگاه استنادی

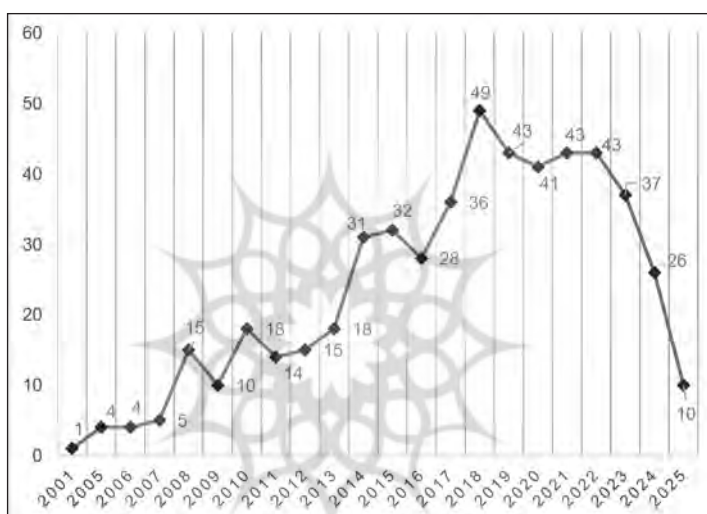
اسکوپوس نمایه شده است. از میان آثار تولیدشده، مقاله پژوهشی با ۴۵۲ اثر (۸۶,۴۲٪) بیشترین سهم را به خود اختصاص داده و مقاله مروری، مقاله کنفرانس، نامه و اصلاحیه اولویت‌های بعدی هستند. همچنین ۵۲۳ مقاله بازایی شده درمجموع با مشارکت ۳۱۰۱ نویسنده سازمان تأمین اجتماعی به نگارش درآمده که ۵,۹۱ مقاله به ازای هر نویسنده است. این مقالات در طی این ۲۵ سال و درمجموع ۵۵۲۷ استناد کسب کرده و متوسط ۱۰,۵۴ استناد به ازای هر مقاله را به دست آورده است (جدول ۱)

جدول ۱. ویژگی انتشارات کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران در اسکوپوس از ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۵

توضیحات	یافته‌ها
بازه زمانی	۲۰۲۵-۲۰۰۰
منبع اطلاعاتی	اسکوپوس
منابع (مجلات، کتاب‌ها و غیره)	۳۳۹
تعداد اسناد	۵۲۳
قالب اسناد	
مقاله پژوهشی	۴۵۲(۸۶,۴۲٪)
مقاله مروری	۴۲(۸,۰۳٪)
مقاله کنفرانس	۱۳(۲,۴۹٪)
نامه	۱۲(۲,۲۹٪)
اصلاحیه	۲(۰,۳۸٪)
فصل کتاب	۱(۰,۱۹٪)
ویراستاری	۱(۰,۱۹٪)
یادداشت	۱(۰,۱۹٪)
نویسندگان	
تعداد کل نویسندگان	۳۱۰۱
میانگین نویسنده به ازای مقاله	۵,۹۱
استناد	
کل استنادات	۵۵۲۷
استناد به ازای مقاله	۱۰,۵۴
زبان اسناد	
انگلیسی	۴۸۳(۹۲,۳۵٪)
فارسی	۳۵(۶,۶۹٪)

توضیحات	یافته‌ها
عربی	۵(۰,۹۵٪)

همان‌طور در نمودار ۱ آمده است انتشار مقالات در این حوزه از سال ۲۰۰۱ آغاز شده و در مجموع روندی صعودی داشته و در سال ۲۰۱۸ به بیشینه خود رسیده است. باین‌حال در برخی سال‌ها کاهش تعداد انتشارات نسبت به سال پیش مشاهده می‌شود؛ اما از سال ۲۰۱۸ تاکنون این روند نزولی بوده و در سال ۲۰۲۵ به کمترین مقدار خود رسیده است (نمودار ۱).

شکل ۱. روند انتشارات توسط کارکنان سازمان تأمین اجتماعی در اسکوپوس

جدول ۲ توزیع فراوانی ۱۰ مجله برتر در انتشار مقالات کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران را نشان می‌دهد. دو مجله Comparative Clinical Pathology و Iranian Red Crescent Medical Journal با چاپ ۹ مقاله در رتبه نخست قرار دارند. جزئیات بیشتر به همراه تعداد مقالات، استنادات، رتبه و حوزه موضوعی آن‌ها در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. ده مجله برتر بر اساس بیشترین تعداد مقالات توسط کارکنان سازمان تأمین اجتماعی در اسکوپوس

نام مجله	حوزه موضوعی	تعداد مقالات	استنادات	کیفیت مجله*
Comparative Clinical Pathology	پزشکی	۹	۷	۳
Iranian Red Crescent Medical Journal	پزشکی	۹	۱۳۸	-
Life Science Journal	بیوشیمی، ژنتیک و زیست‌شناسی مولکولی؛ پزشکی؛ داروسازی، سم‌شناسی و علوم دارویی	۸	۲۴	۱
Journal of Isfahan Medical School	پزشکی	۷	۴	۴
Studies in Health Technology and Informatics	مهندسی؛ حرفه‌های بهداشتی؛ پزشکی	۷	۴۰	۳
International Journal of Preventive Medicine	پزشکی	۶	۹۰	۳
Journal of Babol University of Medical Sciences	پزشکی	۶	۱۳	۴
Journal of Mazandaran University of Medical Sciences	پزشکی	۶	۱۰	۴
Malaysian Journal of Public Health Medicine	پزشکی	۶	۱۴	۴
Medical Journal of the Islamic Republic of Iran	پزشکی	۶	۱۶۱	۳

* کیفیت مجلات بر اساس شاخص SJR (SCImago Journal Rank) است که به چهار دسته ۱ تا ۴ می‌شود. یک بهترین و ۴ پایین‌ترین سطح کیفیت است.

بررسی ۱۰ مقاله که بیشترین استنادات را دریافت کرده نشان می‌دهد سهم مقالات پژوهشی بیشتر از مقالات مروری است و در نگارش آن‌ها پژوهشگران سازمان تأمین اجتماعی بیشتر به‌عنوان نویسنده همکار مشارکت داشته‌اند. اطلاعات تکمیلی درباره ۱۰ مقاله پر استناد در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. ده مقاله پر استناد با حضور کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران در اسکوپوس

نویسنده/گان	عنوان مقاله	عنوان مجله	استنادات	نوع سند	جایگاه نویسنده سازمان
Zeinali M et al. (2017)	An overview on immunoregulatory and anti-inflammatory properties of chrysin and flavonoids substances	Biomedicine and Pharmacotherapy	۱۷۲	مروری	نویسنده اول
Zeinali M et al. (2019)	Immunoregulatory and anti-inflammatory properties of Crocus sativus (Saffron) and its main active constituents: A review	Iranian Journal of Basic Medical Sciences	۱۰۹	پژوهشی	نویسنده اول

نویسنده/گان	عنوان مقاله	عنوان مجله	استنادات	نوع سند	جایگاه نویسنده‌ی سازمان
Salas-Huetos A et al (2021)	Male adiposity, sperm parameters and reproductive hormones: An updated systematic review and collaborative meta-analysis	Obesity Reviews	۸۷	مروری	نویسنده همکار
Aryankhesal A et al (2019)	Interventions on reducing burnout in physicians and nurses: A systematic review	Medical Journal of the Islamic Republic of Iran	۸۷	مروری	نویسنده همکار
Moazeni M et al (2016)	Time to overcome fluconazole resistant Candida isolates: Solid lipid nanoparticles as a novel antifungal drug delivery system	Colloids and Surfaces B: Biointerfaces	۸۵	پژوهشی	نویسنده همکار
Masoumi S.Z et al (2015)	An epidemiologic survey on the causes of infertility in patients referred to infertility center in Fatemeh Hospital in Hamadan	Iranian Journal of Reproductive Medicine	۸۵	پژوهشی	نویسنده همکار
Abedi-Ardekani B et al (2010)	Polycyclic aromatic hydrocarbon exposure in oesophageal tissue and risk of oesophageal squamous cell carcinoma in north-eastern Iran	Gut	۷۵	پژوهشی	نویسنده همکار
Araghi T.K et al (2018)	A secure blind discrete wavelet transform based watermarking scheme using two-level singular value decomposition	Expert Systems with Applications	۷۴	پژوهشی	نویسنده اول
Mobasheri L et al (2022)	SARS-CoV-2 triggering autoimmune diseases	Cytokine	۷۱	مروری	نویسنده همکار
Kashanian M et al (2011)	Evaluation of the effect of pelvic floor muscle training (PFMT or Kegel exercise) and assisted pelvic floor muscle training (APFMT) by a resistance device (Kegel-master device) on the urinary incontinence in women: A randomized trial	European Journal of Obstetrics and Gynecology and Reproductive Biology	۶۲	پژوهشی	نویسنده همکار

نویسندگان برتر شاغل در سازمان تأمین اجتماعی بر اساس تعداد انتشارات در پایگاه اسکوپوس در جدول ۴ درج شده است. در این تحلیل، مشخصاتی همچون تعداد مقالات، استنادها، شاخص اچ‌ایندکس و وابستگی سازمانی نویسندگان استخراج شده است. شایان توجه است استنادات درج‌شده، مجموع استنادهای هر نویسنده به ازای تمام پژوهش‌های او در پایگاه اسکوپوس می‌باشد.

جدول ۴. نویسندگان برتر در سازمان تأمین اجتماعی ایران از نظر تعداد انتشار

به همراه مشخصات آن‌ها در اسکوپوس

رتبه	تعداد مقالات	اچ-ایندکس	استنادات	وابستگی سازمانی
اول	۱۲	۷	۲۱۳	سازمان تأمین اجتماعی، تهران، ایران
دوم	۱۱	۷	۱۷۰	سازمان تأمین اجتماعی، بیمارستان ۱۷ شهریور، مشهد، ایران
سوم	۱۱	۴	۶۵	سازمان تأمین اجتماعی ایران، کرمان، ایران
چهارم	۱۱	۳	۳۳	بیمارستان تأمین اجتماعی آیت‌الله کاشانی، تهران، ایران
پنجم	۱۰	۹	۴۹۶	سازمان تأمین اجتماعی، مشهد، ایران
ششم	۹	۶	۲۰۱	ماما در سازمان تأمین اجتماعی، همدان، ایران
هفتم	۸	۱	۶	مدیرعامل بیمارستان سازمان تأمین اجتماعی تاکستان، تاکستان، ایران
هشتم	۷	۵	۲۱۹	سازمان تأمین اجتماعی ایران، زنجان، ایران
نهم	۸	۷	۲۵۰	مدیرعامل بیمارستان سازمان تأمین اجتماعی تاکستان، تاکستان، ایران
دهم	۶	۶	۱۰۳	سازمان تأمین اجتماعی ایران، تبریز، ایران
یازدهم	۶	۳	۳۲	سازمان تأمین اجتماعی، ساری، ایران

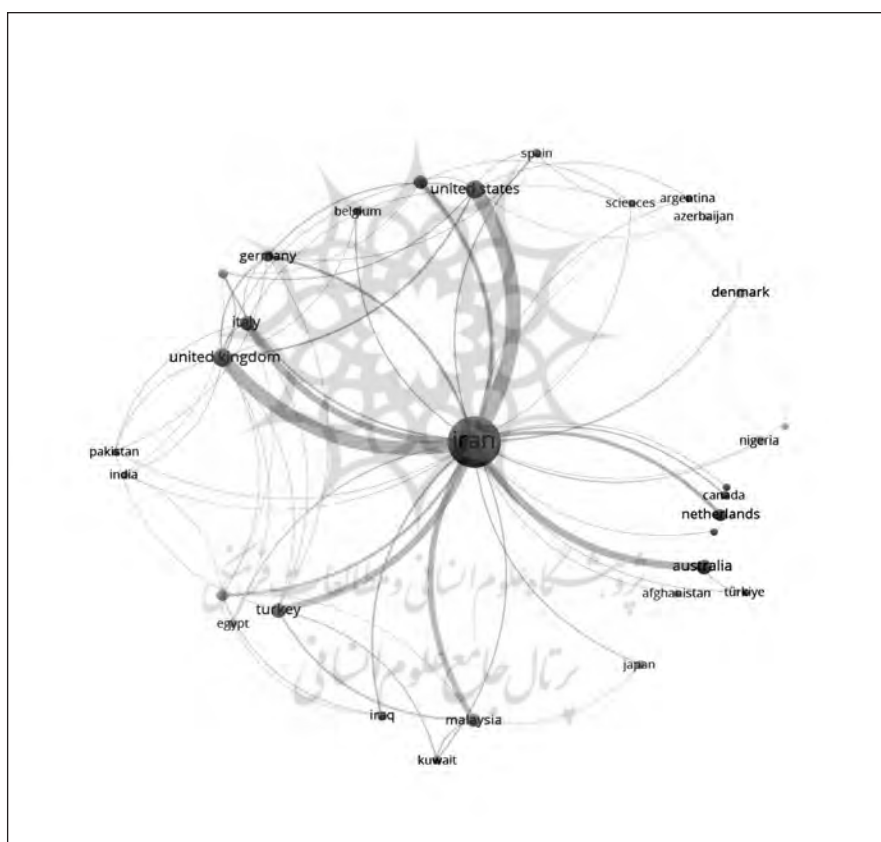
جدول ۵ فهرست ۱۰ دانشگاه/موسسه برتر ایران را نشان می‌دهد که بیشترین همکاری را با پژوهشگران سازمان تأمین اجتماعی در نگارش پژوهش‌ها داشته‌اند. یافته‌ها بیانگر آن است که دانشگاه علوم پزشکی تهران با تولید ۱۰۱ مقاله (۱۹,۳۱٪) رتبه نخست را کسب کرده است و پس از آن دانشگاه آزاد اسلامی و دانشگاه علوم پزشکی ایران به ترتیب با ۸۰ (۱۵,۳۰٪) و ۶۹ (۱۳,۲۰٪) در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارد

جدول ۵. ده دانشگاه/مؤسسه برتر

اسم دانشگاه/موسسه	تعداد مقالات	درصد
دانشگاه علوم پزشکی تهران	۱۰۱	۱۹,۳۱
دانشگاه آزاد اسلامی	۸۰	۱۵,۳۰
دانشگاه علوم پزشکی ایران	۶۹	۱۳,۲۰
دانشگاه علوم پزشکی تبریز	۵۹	۱۱,۲۸
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی	۵۱	۹,۷۵
دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۴۷	۸,۹۹
دانشگاه علوم پزشکی مشهد	۴۲	۸,۰۳
دانشگاه علوم پزشکی مازندران	۳۵	۶,۶۹

اسم دانشگاه/موسسه	تعداد مقالات	درصد
دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۳۵	۶,۶۹
دانشگاه علوم پزشکی کرمان	۲۶	۴,۹۷

پژوهشگران دیگر کشورها که در نگارش مقالات با کارکنان سازمان تأمین اجتماعی همکاری داشته‌اند در نمودار زیر آمده است. ایالات متحده آمریکا، انگلستان و استرالیا به ترتیب با ۱۹، ۱۸ و ۱۰ مقاله بیشترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند. سایر کشورها با اختلاف حدوداً پنجاه درصد و بیشتر در رتبه‌های بعدی قرار دارند (نمودار ۲).

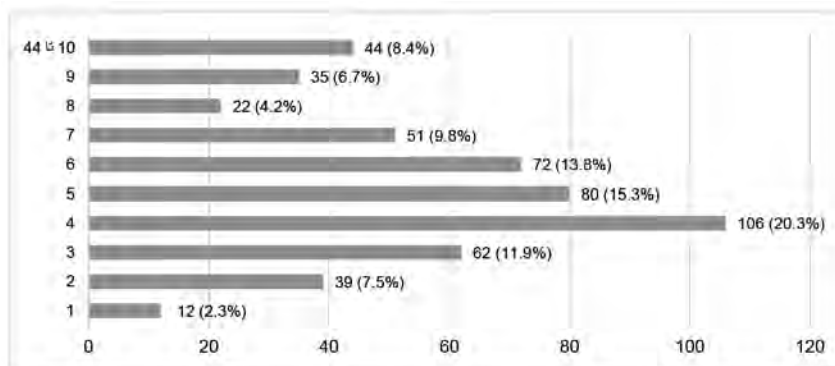
شکل ۲. شبکه همکاری کشورها با پژوهشگران سازمان تأمین اجتماعی ایران در اسکوپوس

بررسی حامیان مالی مقالاتی که با همکاری کارکنان سازمان تأمین اجتماعی نوشته شده، نشان داد که دانشگاه علوم پزشکی تبریز با حمایت از ۲۶ مقاله در رتبه نخست ایستاده و دانشگاه علوم پزشکی مشهد با ۲۴ حمایت رتبه دوم را به دست آورده است. سازمان تأمین اجتماعی ایران با حمایت ۸ مقاله در رتبه آخر قرار دارد. برترین حامیان مالی در جدول ۶ نشان داده شده است.

جدول ۶. ده حامی مالی برتر از مقالات منتشرشده از کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران

نام دانشگاه / موسسه	تعداد مقالات
دانشگاه علوم پزشکی تبریز	۲۶
دانشگاه علوم پزشکی مشهد	۲۴
دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی تهران	۱۳
دانشگاه علوم پزشکی اصفهان	۱۱
دانشگاه علوم پزشکی ایران	۱۰
دانشگاه علوم پزشکی شیراز	۱۰
دانشگاه علوم پزشکی مازندران	۹
دانشگاه آزاد اسلامی	۹
دانشگاه علوم پزشکی همدان	۸
سازمان تأمین اجتماعی*	۸
* شامل موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی و بیمارستان‌های تابعه	

بررسی همکاری‌های درون‌سازمانی نشان داد که از مجموع ۵۲۳ مقاله، ۵۰۰ مقاله (۹۵٫۶۰٪) تنها با مشارکت یک نویسنده از مجموع همکاران سازمان تأمین اجتماعی نوشته شده است. علاوه بر این، ۲۲ مقاله (۴٫۲۱٪) با همکاری دو نویسنده و ۱ مقاله (۰٫۱۹٪) نیز با مشارکت ۳ نویسنده از همکاران سازمان تأمین اجتماعی به رشته تحریر درآمده است. همچنین با بررسی تحلیل جایگاه نویسندگان سازمان تأمین اجتماعی مشخص شد در ۱۱۱ (۲۱٫۲۲٪) مقاله در جایگاه نویسنده اول، ۲۵۳ مقاله (۴۸٫۳۷٪) نویسنده همکار و در ۱۶۰ مقاله (۳۰٫۵۹٪) در جایگاه آخرین نویسنده حضور داشته‌اند. بسامد تعداد نویسندگان در نمودار ۳ آمده که بین ۱ تا ۴۴ نویسنده بوده است. بیشترین سهم مربوط به ۴ و ۵ نویسنده و کم‌ترین سهم برای مقالاتی با یک نویسنده بوده است.

شکل ۳. تعداد نویسندگان مقالات کارکنان سازمان تأمین اجتماعی در اسکوپوس

در شبکه هم‌خدادی واژگان (شکل ۴) هشت خوشه شناسایی شده است. در ادامه محتوای هر خوشه آورده شده است.

خوشه ۱ (قرمز): این خوشه از ۱۵ کلیدواژه تشکیل شده که به جنبه‌های مرتبط با نگرش، آگاهی، آموزش و نقش کارکنان نظام سلامت می‌پردازد. موضوعاتی مانند رضایت شغلی، آگاهی، استراتژی‌های پیشگیری و مرور نظام‌مند نیز در این خوشه مشاهده می‌شود که برای بهبود کیفیت خدمات بهداشتی و نتایج درمانی بیماران حائز اهمیت هستند.

خوشه ۲ (سبز): این خوشه شامل ۱۳ کلیدواژه است که بیشتر به سیاست‌های بهداشتی، مسائل مرتبط با بارداری و بیماری‌های عفونی اختصاص دارد. وجود واژگانی مانند «ایران» و «فراتحلیل» نشان می‌دهد که بخشی از این پژوهش‌ها در ایران انجام شده و دربرگیرنده روش‌های تحقیق کیفی و فراتحلیل هستند.

خوشه ۳ (آبی): این خوشه از ۱۲ کلیدواژه تشکیل شده و حول محور سلامت روان، بیماری‌های مزمن و سلامت زنان بحث میکند. اضطراب، افسردگی، دیابت و چاقی نیز در این خوشه قرار گرفته و عواملی مانند التهاب، استرس اکسیداتیو و سطح ویتامین D که بر نتایج سلامتی تأثیر می‌گذارند از جمله موضوعات مورد توجه پژوهش‌های این خوشه است.

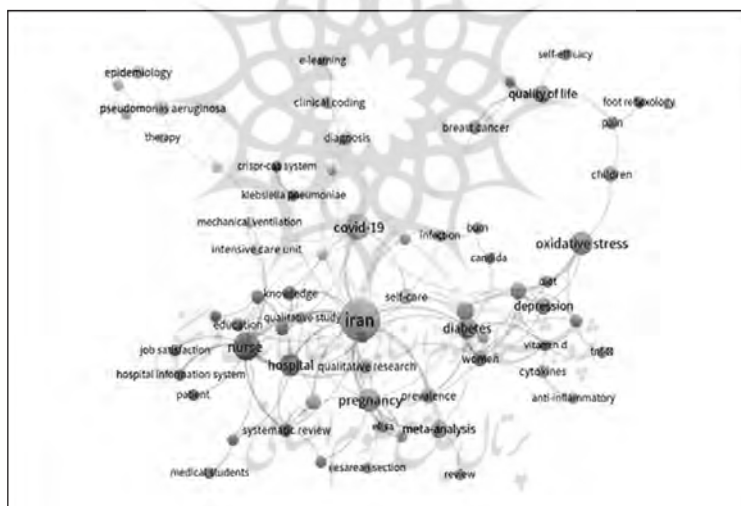
خوشه ۴ (زرد): این خوشه شامل ۸ کلیدواژه و موضوع پژوهش‌هایی را منعکس می‌کند که به مراقبت‌های ویژه و جنبه‌های اپیدمیولوژیک بیماری‌ها می‌پردازد. موضوعاتی مانند تهویه مکانیکی، نرخ مرگ‌ومیر و درمان‌های مرتبط با زخم‌ها و زخم‌های ناشی از پاتوژن‌هایی مانند سودوموناس آئروژینوزا نیز در این خوشه بررسی شده است.

خوشه ۵ (بنفش): این خوشه از ۷ کلیدواژه تشکیل شده و به نتایج متمرکز بر بیمار به‌ویژه در حوزه سرطان سینه، سلامت کودکان و مدیریت درد می‌پردازد.

خوشه ۶ (نارنجی): این خوشه شامل ۷ کلیدواژه است و به موضوعات تشخیص، کدگذاری بالینی و ارزیابی بیماری‌ها می‌پردازد. همچنین، نقش آموزش الکترونیکی و خود مراقبتی در دوران کووید-۱۹ نیز در این خوشه بررسی شده است.

خوشه ۷ (قهوه‌ای): این خوشه شامل ۷ کلیدواژه بوده و به مطالعات مرتبط با التهاب، سیتوکین‌ها و پره‌کلامپسی اختصاص دارد. این موضوعات در حوزه بیماری‌های زنان و سیستم ایمنی بدن بررسی می‌شود.

خوشه ۸ (صورتی): این خوشه شامل ۷ کلیدواژه است و درباره به فناوری‌های پیشرفته ژنتیکی مانند سیستم CRISPR-Cas و مبارزه با باکتری‌های مقاوم مانند *Klebsiella pneumoniae* بحث می‌کند که از موضوعات مهم در زمینه پزشکی دقیق و مهندسی ژنتیک به حساب می‌آید.

شکل ۸. شبکه هم‌رخداد واژگان کلیدی در اسناد پژوهشگران سازمان تأمین اجتماعی ایران در اسکوپوس

۵. بحث و نتیجه‌گیری

در این مطالعه، برای نخستین بار عملکرد پژوهشی کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران در مدت دو دهه و به روش کتاب‌سنجی مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است. نتایج به‌دست‌آمده از این بررسی، حاکی از آن است که روند تولیدات انتشارات کارکنان سازمان در دو دهه اخیر رشد قابل قبولی داشته و در سال ۲۰۱۸ به اوج خود رسیده و سپس روند نزولی داشته است. این کاهش تدریجی که از سال ۲۰۱۹ آغاز شده و تا سال ۲۰۲۵ ادامه یافته است، می‌تواند ناشی از ترکیبی از عوامل سازمانی و محیطی باشد. به نظر می‌رسد تغییر اولویت‌های سازمانی و انتقال تمرکز از فعالیت‌های پژوهشی به سمت مسائل اجرایی و عملیاتی، یکی از این دلایل باشد. ازسوی دیگر، همه‌گیری کووید-۱۹ اگرچه در سال‌های اولیه (۲۰۲۰-۲۰۲۲) موجب ثبات نسبی در تولید مقالات به دلیل لزوم انتشار تحقیقات بیشتر برای مبارزه با کرونا (شمسی^۱ و همکاران، ۲۰۲۰؛ رادزی^۲، ۲۰۲۴) شد، اما در سال‌های بعد به دلیل خستگی نیروی انسانی، تغییر سیاست‌گذاری‌های پژوهشی یا تغییر اولویت‌های سازمانی ممکن است به کاهش توان پژوهشگران برای ادامه فعالیت‌های علمی منجر شده باشد.

این بررسی تمایل پژوهشگران سازمان برای مشارکت در نگارش مقالات اصیل پژوهشی با هدف تولید دانش پایه و کاربردی در این قالب را به تصویر کشید. با این حال توصیه می‌شود پژوهشگران این سازمان نسبت به مطالعات مروری به‌ویژه مقالات مرور نظاممند و فراتحلیل توجه بیشتری داشته باشند زیرا این نوع مطالعات دارای بالاترین نقطه شواهد تحقیقات بالینی بوده (جباری^۳، ۲۰۲۴) و از آنجایی که به‌طور متوسط سه برابر بیشتر از مقالات پژوهشی اصیل استناد دریافت می‌کنند (میراندا و گارسیا-کارپینترو^۴، ۲۰۱۸)، می‌تواند ارتقای نویسنده را نیز به دنبال داشته باشد (ماگاش^۵، ۲۰۲۵). سازمان می‌تواند با برگزاری کارگاه‌های آموزشی، آگاهی پژوهشگران را در این زمینه افزایش دهد.

تحلیل استنادات انتشارات کارکنان سازمان نشان داد هر مقاله به‌طور میانگین ۱۰٫۵ استناد به ازای مقاله دریافت کرده که از میانگین برخی از مطالعات بیشتر بوده و نشانگر کیفیت مقالاتی است (کیو^۶ و همکاران، ۲۰۱۱) که پژوهشگران سازمان در نگارش آن‌ها مشارکت داشته‌اند، این در حالی

1- Shamsi

2- Radzi

3- Jabbari

4- Miranda & Garcia-Carpintero

5- Magash

6- Qu, Zhang, Zhang, Fang, Liu

است که آن‌ها در گروه‌های پژوهشی با تعداد نفرات بیشتر، حضور کم‌رنگ‌تری دارند (نمودار ۳). باتوجه‌به اینکه مقالات با تعداد نویسندگان بیشتر، شانس دریافت استنادات بیشتری دارند (احمد، مستوره، غفار، محمد و ابراهیم^۱ و همکاران، ۲۰۱۶)، مشارکت پژوهشگران در انجام پژوهش‌هایی با تعداد نویسندگان بیشتر می‌تواند در کسب استنادات و تأثیرگذاری سهم بیشتری داشته باشد؛ بنابراین پژوهشگران سازمان با اعمال رویکردهایی که به کسب استناد بیشتر منجر می‌شود نه تنها سهم خود را در متون علمی افزایش می‌دهند، بلکه نام و اعتبار سازمان را در مجامع علمی برجسته‌تر می‌سازند؛ بنابراین سازمان می‌تواند با ایجاد شبکه‌های همکاری داخلی بین پژوهشگران خود و سایر مراکز علمی، این شکاف را پر کند.

از بررسی‌ها چنین برمی‌آید که دانشگاه علوم پزشکی تهران بیشترین سهم همکاری علمی داخلی را با پژوهشگران سازمان تأمین اجتماعی داشته است و در یک‌پنجم مطالعات کارکنان این سازمان حضور دارد که با مطالعات قبلی نیز هم‌راستا است (موسوی چلک و ریاحی، ۱۳۹۷). دانشگاه‌های علوم پزشکی به سبب برخورداری از زیرساخت‌های پژوهشی قوی و دسترسی به منابع مالی می‌تواند نقش بیشتری در همکاری با پژوهشگران سازمان تأمین اجتماعی داشته باشد. همچنین تحلیل همکاری بین‌المللی نشان داد آمریکا و انگلستان اصلی‌ترین همکاران پژوهشی خارج از کشور هستند که در سایر مطالعات نیز دیده‌شده است (شکفته و همکاران، ۱۳۹۵؛ شیری و فدائی، ۱۳۹۰). از آنجایی که آمریکا نزدیک به یک‌چهارم تولیدات جهانی را در دست دارد (بامیر و چشم‌یزدان، ۱۳۹۹) این نتیجه چندان دور از انتظار نبود. باتوجه‌به تأثیر ارتباطات علمی به‌ویژه ارتباطات علمی بین‌المللی در ارتقای کیفیت پژوهشی (شیری و فدائی، ۱۳۹۰)، نیاز بیشتری به ایجاد بستر همکاری‌های بین‌المللی احساس می‌شود (عرفان منش و رحیمی، ۱۳۹۳).

این مطالعه نشان داد که دانشگاه علوم پزشکی تبریز و مشهد حامیان اصلی مقالاتی بودند که پژوهشگران سازمان تأمین اجتماعی در نگارش آن‌ها مشارکت داشتند. تنها هشت مقاله حمایت مالی سازمان تأمین اجتماعی را دریافت کرده بود که نشان می‌دهد آنان بیشتر در نقش همکاران پژوهشگران قرار دارند و مدیر اجرایی پژوهش‌ها نیستند. این موضوع می‌تواند ناشی از ضعف فرهنگ پژوهشی در سازمان باشد. باین‌حال، نباید از نقش حمایت‌های مالی سازمان برای انجام پژوهش‌هایی پیچیده‌تر و باکیفیت‌تر غافل شد (هیارد و هاتن روت^۲، ۲۰۲۱) که درنهایت بر رؤیت‌پذیری مقالات و سازمان مطبوع تأثیر زیادی می‌گذارد. از این‌رو، سازمان قادر است با اختصاص گرنت‌های پژوهشی هدفمند، هم کیفیت پژوهش‌ها را افزایش دهد و هم میزان مالکیت فکری خود را در تولیدات علمی بهبود بخشد.

1- Ahmed, Mastura, Ghafar, Muhammad, Ebrahim

2- Heyard & Hottenrott

باتوجه به اینکه تجزیه و تحلیل واژه‌های کلیدی می‌تواند به درک فرآیند تکامل موضوعات پژوهشی در یک زمینه خاص کمک کند (فنگ و کنگ^۱، ۲۰۲۰)، این مطالعه به تحلیل شبکه هم‌رخدادی واژگان کلیدی پرداخت. بررسی نقشه‌های ترسیم‌شده نشان داد پژوهش‌های کارکنان سازمان تأمین اجتماعی ایران در حوزه‌های متنوع و گسترده‌ای از علوم پزشکی و بهداشتی فعالیت داشته‌اند. خوشه‌ها به‌طور کلی موضوعاتی مانند نظام سلامت و نقش کارکنان آن، سیاست‌های بهداشتی و بیماری‌های عفونی، سلامت روان و بیماری‌های مزمن، مراقبت‌های ویژه و اپیدمیولوژی، نتایج متمرکز بر بیمار، تشخیص و کدگذاری بالینی، التهاب و بیماری‌های زنان و فناوری‌های پیشرفته ژنتیکی را منعکس می‌کند. باتوجه به اینکه میزان همکاری گروهی بر کیفیت انتشارات علمی تأثیرگذار است (گرایی و همکاران^۲، ۲۰۱۸)، سیاست‌گذاران و مدیران بالا رتبه باید با ایجاد زمینه‌های مناسب، پژوهشگران را به افزایش تعاملات شبکه‌ای تشویق کنند تا ارتقای کیفیت پژوهشی را به دنبال داشته باشد (شمسی و همکاران، ۲۰۲۲).

سخن پایانی اینکه، تولیدات علمی سازمان تأمین اجتماعی در سال‌های اخیر روند نزولی داشته و از نظر تعداد نیز با کاهش چشمگیری مواجه بوده است. ایجاد بستر مناسب از جمله تشویق پژوهشگران سازمان با حق التشویقی، افزایش فرهنگ پژوهشی و روش‌های دیگر می‌تواند کمیت و کیفیت تولیدات علمی کارکنان این سازمان را افزایش دهد. ایجاد واحدهای پژوهشی مرکزی در هر استان و آموزش پژوهشگران در زمینه‌های پژوهشی از سوی نیروهای با تجربه و دارای دانش کافی، می‌تواند به بهبود عملکرد پژوهشی سازمان کمک کند. همچنین، تقویت همکاری‌های بین‌المللی و گسترش شبکه‌های علمی می‌تواند به افزایش تأثیرگذاری پژوهش‌های سازمان تأمین اجتماعی کمک شایانی کند. اجرای این راهکارها می‌تواند هم به کمیت و هم به کیفیت تولیدات علمی سازمان کمک کند و در نهایت جایگاه علمی سازمان تأمین اجتماعی را در سطح ملی و بین‌المللی ارتقا بخشد.

۶. پیشنهادها

- توسعه فرهنگ پژوهش‌گری در سازمان: باتوجه به کاهش تولیدات علمی در سال‌های اخیر، لازم است سیاست‌های تشویقی مانند اعطای حق التشویق پژوهشی، برگزاری کارگاه‌های روش تحقیق و ایجاد واحدهای پژوهشی فعال اجرا شود. همچنین، حمایت مالی هدفمند از پژوهش‌های کاربردی و مرورهای نظام‌مند می‌تواند به افزایش کیفیت و تأثیرگذاری مقالات کمک کند.

۱۸۷ • تقویت همکاری‌های پژوهشی: از آنجاکه همکاری با دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور (به‌ویژه دانشگاه‌های تهران، تبریز و مشهد) در گذشته مؤثر بوده، گسترش این مشارکت‌ها با مراکز علمی دیگر

1- Feng & Kong

2- Geraei

و تشکیل واحدهای پژوهشی مشترک پیشنهاد می‌شود. همچنین، افزایش همکاری‌های بین‌المللی با کشورهای پیشرو در تحقیقات سلامت می‌تواند به بهبود شاخص‌های کیفی پژوهش‌ها منجر شود.

• تمرکز بر پژوهش‌های پر استناد و مرورهای نظام‌مند: باتوجه‌به اینکه مطالعات مروری معمولاً استنادهای بیشتری دریافت می‌کنند، آموزش و ترغیب پژوهشگران برای انتشار این مقالات می‌تواند به افزایش تأثیر علمی آن‌ها کمک کند.

• تحلیل عمیق‌تر عوامل کاهش تولیدات علمی: انجام یک مطالعه کیفی برای شناسایی دلایل کمبود انتشارات توسط کارکنان سازمان تأمین اجتماعی (مانند موانع مالی، ساختاری یا انگیزشی) می‌تواند به سیاست‌گذاری بهتر کمک کند.

منابع

۱. امینی رشتی، ناریس، قربانی ولیک چالی، عاطفه. (۱۳۹۲). نقش نظام تأمین اجتماعی بر توسعه انسانی در ایران. فصلنامه اقتصاد مالی، ۷ (۲۳)، ۱۱۰-۸۸.
۲. بامیر، موسی، چشم یزدان، محمد رضا. (۱۳۹۹). آینده پژوهی جهش برون دادهای پژوهشی ایران و آمریکا براساس یک مطالعه علم سنجی. دانش شناسی، ۱۳ (۵۱)، ۵۹-۵۲.
۳. بشیری، جواد، گیلوری، عباس. (۱۳۹۷). هم‌تألیفی در نشریات علمی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی. پژوهش نامه علم سنجی، ۴ (۲)، ۸۶-۷۳.
۴. پرمه، سمیرا، مردم دار، سجاد، حیدری، علی. (۱۳۹۹). متغیرهای کلان اقتصادی و تقاضای بیمه‌های خویش‌فرمایی در سازمان تأمین اجتماعی. تأمین اجتماعی، ۱۶ (۱)، ۵۹-۴۱.
۵. تابان، محمد، هاشمی، مهدی، محمودیان، امید. (۱۳۹۵). بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای بهره‌وری نیروی انسانی در شعب تأمین اجتماعی شرق تهران بزرگ رفاه اجتماعی، ۱۶ (۶۳)، ۱۸۳-۱۵۹.
۶. سجادیان، سید محمد، عباسی، مرتضی. (۱۴۰۱). مدیریت زنجیره تأمین چرخه‌ای: تحلیل ساختار شبکه و کتاب‌سنجی تولیدات علمی در وبگاه علوم و اسکوپوس. پژوهش در مدیریت تولید و عملیات، ۱۳ (۴)، ۹۰-۶۱.
۷. سن گوپتا، آی. ان. (۱۳۷۲). مروری بر کتاب‌سنجی، اطلاع‌سنجی، علم‌سنجی و کتابخانه‌سنجی. پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، ۱۰ (۲)، ۵۸-۳۸.
۸. شکفته، مریم، کریمی، مصطفی، کازرانی، مریم، زایری، فرید. (۱۳۹۵). ترسیم ساختار تولیدات علمی داروسازی و داروشناسی ایران در نمایه استنادی علوم در سالهای ۲۰۰۳ تا ۲۰۱۲. اطلاع‌رسانی پزشکی نوین، ۲ (۲)، ۴۴-۳۶.

۹. شیر، روح‌الله، فدائی، غلامرضا. (۱۳۹۰). میزان همکاری‌های علمی دانشگاه‌های علوم پزشکی تیپ یک در سطح ملی و بین‌المللی براساس مدارک نمایه‌شده در پایگاه ISI بین سال‌های ۲۰۰۴ تا ۲۰۰۸. تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی، ۱۷ (۳)، ۴۷۵-۴۵۵.
۱۰. عصاره، فریده. (۱۳۷۶). کتابسنجی. علوم تربیتی، ۴ (۲)، ۶۳-۷۴.
۱۱. عرفان منش، محمد امین، رحیمی، ماریه. (۱۳۹۳). مطالعه تولیدات، اثرگذاری و مشارکت علمی کشورهای منطقه خاورمیانه در پایگاه اسکوپوس. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات، ۲۵ (۹۸)، ۱۳۷-۱۲۰.
۱۲. فرخی زاده، فرشید، زارعی، عظیم، رستگار، عباسعلی، ابراهیمی، سیدعباس. (۱۴۰۳). طراحی و مصورسازی شبکه دانشی مطالعات بانکداری دیجیتال با رویکرد کتاب سنجی. پژوهش نامه علم سنجی، ۱۰ (۱)، ۹۹-۱۲۰.
۱۳. کریمی، مظفر. (۱۳۸۶). جایگاه بیمه‌های اجتماعی در قانون نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی. تأمین اجتماعی، ۳ (۳)، ۹۵-۱۲۲.
۱۴. گیلان، ام البنین، ساروخانی، باقر، سیدمیرزایی، سید محمد. (۱۴۰۰). بررسی چشم انداز سازمان تأمین اجتماعی با رویکرد آینده پژوهی. پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۸ (۳۰)، ۳۰-۱.
۱۵. موسوی چلک، افشین، ریاحی، عارف. (۱۳۹۷). ارزیابی تولیدات علمی جمهوری اسلامی ایران در حوزه‌ی دیابت و تعیین جایگاه منطقه‌ای و بین‌المللی آن طی دو دهه‌ی اخیر (۱۹۹۶-۲۰۱۵). مجله دیابت و متابولیسم ایران، ۱۷ (۵)، ۲۲۴-۲۱۴.
۱۶. نوروزیان، مهدی. (۱۳۸۷). بررسی و آسیب شناسی نظام آموزشی کارکنان تأمین اجتماعی. تأمین اجتماعی، ۱۰ (۲-۱)، ۳۰۳-۳۲۶.
17. Ahmed, A. Mastura, A. D. A. M. Ghafar, N. A. Muhammad, M. & Ebrahim, N. A. (2016). Impact of article page count and number of authors on citations in disability related fields: a systematic review article. Iranian journal of public health, 45(9), 1118.
18. Baas, J. Schotten, M. Plume, A. Côté, G. & Karimi, R. (2020). Scopus as a curated, high-quality bibliometric data source for academic research in quantitative science studies. Quantitative science studies, 1(1), 377-386.
19. Cheng, K. Li, Z. Sun, Z. Guo, Q. Li, W. Lu, Y. ... & Li, C. (2024). The rapid growth of bibliometric studies: a call for international guidelines. International Journal of Surgery, 110(4), 2446-2448.
20. Feng, G. & Kong, Y. (2020). Subject hotspot research based on word frequency analysis of time-weighted keywords. Journal of the China Society for Scientific and Technical Information, 39(1), 100-110.
21. Hael, M. Belhaj, F. A. & Zhang, H. (2024). Organizational learning and innovation: A bibliometric analysis and future research agenda. Heliyon, 10(11), e31812.
22. Heyard, R. & Hottenrott, H. (2021). The value of research funding for knowledge creation and

dissemination: A study of SNSF Research Grants. Humanities and Social Sciences Communications, 8(1), 1-16.

23. Jabbari, S. (2024). The Pinnacle of Evidence—Systematic Reviews and their Superior Impact and Reliability. *Gastrointestinal Oncology: Management and Care*, 1(1), 2403790.
24. Magash, T. (2025). The Impact and Influence of Citation.
25. Radzi, E. (2024). EXPLORING TRENDS IN SOCIAL SECURITY MANAGEMENT: A BIBLIOMETRIC REVIEW. *Social Security Management Journal*, 1(1), 1-19. <https://doi.org/10.32890/ssmj2024.1.1.1>
26. Miranda, R. & Garcia-Carpintero, E. (2018). Overcitation and overrepresentation of review papers in the most cited papers. *Journal of Informetrics*, 12(4), 1015-1030.
27. Shamsi, A. Mansourzadeh, M. J. Ghazbani, A. Khalagi, K. Fahimfar, N. & Ostovar, A. (2020). Contribution of Iran in COVID-19 studies: a bibliometrics analysis. *J Diabetes Metab Disord* 19, 1845-1854. <https://doi.org/10.1007/s40200-020-00606-0>
28. Tabash, M. I. Shekhar, S., Singh, P., Shamshad, M., & Al-Absy, M. S. M. (2023). Synthesizing social insurance research: A bibliometric analysis. *Insurance Markets and Companies*, 14(1), 59.
29. Geraei E, Mazaheri E, Karimi M. Intradepartment scientific collaboration in journal of research in medical sciences: a co-authorship study. *J Res Med Sci*. 2018;23:97.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی